Cím	**Rend és rendezetlenség – Az épített környezet megítélése különböző perspektívákból**
Kódok	M-AE-102-C
Hirdető	Future School
Környezet	Tantermi

Kurzus adatok			**Tantárgy adatok**			
Kurzus típusa	Kontaktóra	Otthoni munkaóra	Befoglaló tantárgy	Tantárgy típusa	Félév	Tantárgy kreditértéke
Elméleti alapú projektfejlesztés C - MA	3	114	Elméleti bázisú projektfejlesztés	Kötelezően választható	2026 ősz	5

Ajánlás

Az óra az épített/ tervezett környezet megítélését és ebben a rendezett és rendezettlen állapotok szerepét értelmezi különböző léptékekben és helyzetekben környezetpszichológiai, építészeti és a vizuális percepciót vizsgáló kutatásokra alpozva. A félév során afoglalkozunk asaját környezetben a rendezett és rendezetlen helyzetek megfigyelésével és regisztrálásával is, és olyan jelenségekkel is, mint a magyar sufni építészet és barkácskultúra. Célunk annak a megértése, hogy az épített környezet rendezettsége hogyan hat annak megítélésére. Az órát minden olyan hallgatónak ajánlom, akit érdekel az épített környezet megítélésének a folyamatai, különösen tekintettel építész, fotográfus és elméleti hallgatók számára ad izgalmas impulzusokat.

Rövid leírás

Mind a természeti környezet, mind az épített környezet jól megfigyelhető (vizuális) szerveződési logikák mentén rendeződik. Ilyen elv a szimmetria, tükrözés, a zárt alakzatba való rendeződés, a sugaras elrendeződés, a különböző patternek és a gráfok. A rend és rendezettség, illetve ellentétpárja a rendetlenség és rendezetlenség a designra, tehát a tervezett rendszerekre is jellemző és összefügg azok megítélésével. Legyen szó saját mikrokörnyezetről – egy szobáról, lakásról, balkonról, kiskertről – mezo léptékről, így egyetemi otthontérről, üdülőhelyről horgásztóról, a zárkertekben megjelenő építészetről vagy olyan nagy rendszerekről, mint amilyen egy város, a rendezettség és ennek hiánya vagy felbomlása fontos szempont a megítélés során. A rendezettség társadalmi konstrukció is, ahogyan arra Foucault felhívja a figyelmet, ennek értékelése a világ értelmezésének egy módja.
A rendezettség mind az alkotási folyamatban, mind a használói megítélésben fontos fogalom. De hogy mi a rend, arról számos tudományterület (pl. környezetpszichológia, művészetesztétika, filozófia, antropológia, építészetelmélet) sokféle módon gondolkodik.
Rachel és Stephen Kaplan 1989-es The experience of nature című korszakalkotó írásában a természet megítésében a kiszámítható és jól olvasható rendezett állapotok és a rendszer összetettségéből adódó titokzatos és váratlan elemek közötti jó arányban látja az ideális helyzetet.
Polcz Alain Rend és rendetlenség című könyve személyes térben teszi fel ezt a kérdést: az otthonok vizsgálatán keresztül tárja fel a látható rend és a működésből adódó, abból következő rend közötti különbséget, és felhívja a figyelmet arra, hogy a rend és rendetlenség fogalma nem mechanikus vizuális állapot, hanem ennél komplexebb jellemző.

Az építészek nélküli építészet jelenségei számos építészt érdekelnek Janáky Istvántól, Szalai András, Balázs Mihály vagy a dmb műterem (Falvai Balázs, Nagy Márton, Török Dávid) alkotóit.
A félév során különböző pozíciókat veszünk fel a rend fogalmának értelmezése során. A fogalmat saját munka- és lakókörnyezetben is értelmezzük, a vélt rend és rendetlenség megfigyelése és dokumentálása annak rédekében történik, hogy az értelmezés saját élményekkel felgazdagodva szülessen meg minden hallgatóban.

Oktatók				
Oktató neve	Elérhetősége	Óraszáma	BIO	Fogadóóra
Oktató 1	Somogyi Krisztina		Építészeti Központ adjunktusa építészetkritikus, környezetpszichológia PhD-vel	megbeszélés szerint
Oktató 2...				

Félév menete			
A kurzus formátuma		Órarendi időpontok	
Pl. csoportos és egyéni konzultációk előre meghirdetett menetrend szerint.			
Az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük, tanári közreműködés jelölése			
Hetek	Dátum	Heti tartalom	Műhely/speciális terem
1	09.10	Rend és rendetlenség – személyes értelmezés	
2	09. 17.	Polcz Alain: Rend és rendetlenség	
3	09. 24.	Otthontér, kiskert, balkon – személyes prezentáció és beszélgetés	
4	10.01.	Kiszámíthatóság és rejtély a természet megítélésben Kaplan and Kaplan szövegének értelmezése 01	
5	10.08	Kiszámíthatóság és rejtély a természet megítélésben Kaplan and Kaplan szövegének értelmezése 02	
6	10.15	*KURZUSHÉT*	
7	10.22.	Elemző esszé egy környezetről - megbeszélés	
8	10.29.	Rendezettség az építészetben: a moderntől aspontán építészetig	
9	11.05	Rendezettség az építészetben Leder és munkatársainak Symmetry is Not a Universal Law of Beauty című szövegének értelmezése	
10	11.12.	Rendezetlen helyzet? – sufnik, horgásztanyák, nyaralók – vendég előadó	
11	11.19.	Rendezetlen helyzet? – sufnik, horgásztanyák, nyaralók – vendég előadó	
12	11.26.	Spontán elemek és strukturális rend – az épített környezet értelmezése hallgatói képek alapján	
13	11.03.	Záró beszélgetés	
14			
15			

Kurzusteljesítés feltételei, követelmények és értékelés
A hallgatók tennivalói, feladatai: órán való aktív részvétel, maximum 3 hiányzás

Követelmény, beadandó munka	Értékelés módja	Értékelés szempontjai	Leadási határidő, alkalom	Súly az érdemjegyben
Rendezettség saját térben	beszélgetés	komplexitás		10%
Elemzés egy szűkebb helyszínről	esszé	témaválasztás és annak berbális és vizuális reprezentálása		25%
Tágabb épített környezet-utcakép, tér, városrész	prezentáció	témaválasztás és annak berbális és vizuális reprezentálása		25 %
órai aktivitás		saját vélemény artikulálsa		10%
Szakirodalmi háttér olvasása	vizsga	fogalmak ismerete, érvelés		30%
Általános, átfogó feltételek				
pl. vizsgára bocsátás feltétele), szabadszavas leírás: legalább az egyik elemzés elmkészítése és az órákon való részvétel				

Jegyzetek és irodalom
Kötelező irodalom
Polcz Alain: Rend és rendetlenség (1987) szemelvények Rachel and Stephen Kaplan (1989) The Experience of Nature Janáky István (2004) Az építészeti szépség rejtekei Magyarországon Helmut Leder at al (2018) Symmetry is Not a Universal Law of Beauty Balázs Mihály (2025) Az építészet egy – A józanész építészete című írás
Kurzus jegyzetei, prezentációi
Ajánlott irodalom
Robert Venturi (1977) Complexity and Contradiction in Architecture Szalai András (2021) Kis magyar snassz és neociki

Tanulási eredmények	
Tudás	A kurzus keretében a hallgatók megismerkednek a környezet emberre gyakorolt hatásával, a természeti környezet és az épített környezet közötti észlelés különbözőségével, a szociofizikai környezet fogalmával. Megértik, hogy a különböző használati csoportok és az egyes emberek más-más perspektívából látják és alakítják a világot, ebben a személyes adottságoknak, érzéseknek és az emlékezetnek csak úgy szerepe van, mint a kulturális háttérnek. Megismerik az építészek nélküli építészet fogalmát és egyes példáit-
Képesség	A kurzus során a hallgatók saját környezetük megfigyelése során önismeretüket is erősítik, felfedezik a saját személyes környezetük alakításában megjelenő jellemzőket és a mögöttes elveket. Képessé válnak annak a megértésére, hogy a rend és rendezettség személyhez kötődő jellemzőkkel is bír, ezáltal empatikusabban ítélik meg a mások által alakított környezetet. Véleményalkotásuk differenciáltabbá válik, így az építészet fogalma kiszélesedik.

	A folyamatban kritikai gondolkodásuk, az elméleti szövegek kapcsán szövegértésük és au angol szakszövegek olvasása során nyelvtudásuk is fejlődik.
Attitűd	A kurzus a személyes érzések reflektálására és környezetről való kritikai gondolkodásra ösztönöz, a környezetpszichológia nézőpontjának megismerés kiterjeszti a designer gondolkodás perspektíváját, a fizikai környezet szociofizikai környezetté alakul át.
Autonómia és felelősségvállalás	A hallgatók az önálló, esetenként önreflexív munka során felelősséget vállalnak design döntéseikért, jobabn felismerik a tervezői kontrollgyakorlás határait, egymás eltérő észleléseit tiszteletben tartják. A megfigyelés során megélt tapasztalataikat felvállalják, arról hiteles képet készítenek munkájuk során. A különböző nézőpontókból adódó nézeteltéréseket nyitott beszélgetés formájában oldják fel, ennek tapasztalatait beépítik a közös munkába. A tárgyalt szakirodalom feldolgozását önállóan végzik, ezzel készülve fel a vitákra, megbeszélésekre.

Felmentés
<u>Nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól.</u>

Tantervi kapcsolatok		
Tantárgy	Kapcsolódó kurzusok (párhuzamosságok)	Kurzus érdemjegy aránya a tantárgyban
A tantárgy előfeltételei a tantervi háló szerint:	Szabadon választott esetén sajátos előfeltételek vagy a kurzus felvételére vonatkozó esetleges sajátos előfeltételek:	Szabadon választhatóként felvehető?
		Igen/Nem

Mesterséges intelligencia használatára vonatkozó irányelvek és szabályok a kurzusban
A mesterséges intelligencia egyetemi használatára a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Mesterséges Intelligencia és Plágiumszabályzata vonatkozik.

Alapanyagigény	**Ki biztosítja?**
Alapanyagigény 1…	Tech Park / Szak / Hallgató

Eszköz vagy anyagigény 2...	Tech Park / Szak / Hallgató

Egyéb információ, megjegyzések
Szabadszavas válasz szükséges, vagy üresen hagyható